

Dramateraar Odulphuslyceum schrijft methode Nederlands

door:
L. Duindam
schoolcorrespondent
Sint-Odulphuslyceum
Tilburg

Na 25 jaar leraar Nederlands geweest te zijn, stond dat vak vorig jaar ineens niet meer op zijn rooster. Nu is hij full-time leraar drama en ckv. Na een paar maanden begon het te kriebelen bij Michel Pijpers (49) en nu is deel 1 van BruutTAAL, de enige methode Nederlands zonder boek, bedoeld voor de onderbouw vwo en havo, operationeel op www.bruttaal.nl

Hoe kom je erbij om een methode te schrijven voor een vak dat je niet meer geeft?

Ik hoef nu geen werk meer te maken dat de goedkeuring van een complete sectie moet hebben. Ik maak wat ik wil en scholen die hiermee willen werken maken de keuze voor deze methode op basis van wat zij erin zien. Voorheen was ik toch gebonden aan de richting van een sectie en hoewel aanpassen niet mijn sterkste kant is, je houdt toch rekening met elkaars wensen.

Waarom is bruutTAAL nodig?

Toen ik 25 jaar geleden leraar werd, had ik wel ideeën over onderwijs. Ik weet nog dat we tijdens de opleiding bij onderwijskunde discussieerden over de vraag: Wat wil je leerlingen nou eigenlijk leren? Mijn stelling was: Niks. De leraar zei toen dat ik in de verkeerde bedrijfstak zat, maar de laatste jaren ben ik erachter gekomen dat mijn vervolg had moeten zijn: ik wil dat leerlingen zichzelf ontwikkelen. Het Nieuwe Leren. Alleen was dat in 1980 nog niet uitgevonden. Als leerling heb ik me behoorlijk verveeld op school. Mijn belangrijkste drijfveer om zelf leraar te worden was dan ook dat leerlingen iets moesten meemaken op school. Dat is nu ook de motivatie achter bruutTAAL.

Het Nieuwe Leren, de leerling heeft het voor het zeggen?

De leerling is wel aan de bal, maar de leraar heeft het bij bruutTAAL voor het zeggen. Je kunt van leerlingen niet verwachten dat ze zichzelf aan het werk houden. Ook ik doe graag niks en daarin zal ik wel niet de enige zijn. Je komt naar school om te leren. Je leraar als deskundige snapt hoe jij dat het handigste aan kunt pakken. En waar tegenwoordig de meeste methodes de kinderen persoonlijk bij het handje nemen van hoofdstuk 1 tot en met 8, geeft bruutTAAL werk waar leerlingen zich in vast kunnen bijten. Complexe opdrachten, met weinig uitleg. Kinderen moeten zelf strategieën maken voor het tot een goed einde brengen van die opdrachten. BruutTAAL structureert niet maar presenteert chaos. Leerlingen moeten structureren. Door het open karakter van de opdrachten, leert elke leerling op zijn eigen niveau. Daar ligt ook een belangrijke rol voor de leraar. Hij kent zijn leerlingen en heeft door de organisatie heel veel tijd om leerlingen te observeren. Hij kan aan verschillende leerlingen verschillende eisen stellen.

Is dat niet oneerlijk?

Nee, dat is juist eerlijk. Waarom heeft die snelle leerling het recht (of het nadeel) minder te leren? Als meer diepgang mogelijk is, dan moet jij als leraar dat eisen van de leerling die dat aankan. En van de leerling met minder (of andere) mogelijkheden waardeer je zijn kwaliteiten. Objectieve normen zijn goed voor gesloten systemen als spelling en grammatica, maar bij zoiets breed als 'taalbeheersing' is objectiviteit de dood in de pot. Je leert iets op de grens van weten en niet-weten, van kunnen en niet-kunnen. Die grenzen liggen voor iedereen ergens anders. Neem je de stof als uitgangspunt dan is dat vaak ook het eindpunt van dat wat er te leren is in een bepaalde periode. En dat betekent dat er maar een paar kinderen zijn die wat leren.

En hoe beoordeel je dan?

Spelling en grammatica kun je objectief beoordelen: een instaptoets geeft een beginniveau aan en door voortgangstoetsen houd je in de gaten of iemand bijleert en wat hij nog zou moeten bijspij-

keren. Voor dat doel heeft bruutTAAL een cd-rom met computertoetsen. Zonde om daar als leraar tijd in te steken. De computer is wat dat betreft natuurlijk een zegen: ideaal voor dom nakijkwerk. Maar bij ander werk van leerlingen is het productiever om iedereen op zijn eigen merites te beoordelen. Bij eenzelfde opdracht kunnen leerlingen verschillende zaken leren. Bij de een werk je aan het schrijven van een tekst die begrijpelijk is. Bij een ander vraag je een inhoudelijk sterke tekst terwijl een derde nog bezig is om zijn spelling op orde te krijgen. En we weten allemaal dat die drie verschillende niveaus in één klas zitten.

Maar kun je dan nog wel punten geven?

Daar help je leerlingen niet mee. Zo lang je punten geeft, rekenen leerlingen zich namelijk een voldoende op het laatste rapport. En die voldoende kunnen ze best halen door abominabel te schrijven, maar een heel goed leesverslag te kopiëren en dan een voldoende scoren op de toets. We weten inmiddels dat het geleerde voor een toets na drie weken voor 80% verdwenen is, maar toch blijven we vasthouden aan het idee, dat een leerling die een 7 op zijn rapport heeft voor Nederlands, de taal 'dus' ruim voldoende beheerst. BruutTAAL heeft ontwikkellijnen geformuleerd voor het vak Nederlands. Leerlingen werken daar mee: elk half jaar reflecteren ze op hun eigen vaardigheden, stellen eigen leerdoelen en hebben een voortgangsgesprek met hun leraar. Die kijkt er ook als deskundige tegenaan en krijgt zo een prima kijk op wat de leerling kan en wil. Als je geen zesjescultuur wilt, dan moet je de punten afschaffen.

Wat heeft bruutTAAL wat andere methodes niet hebben?

Dat kun je beter andersom vragen: wat heeft bruutTAAL niet wat andere methodes wel hebben. Het antwoord is: een leerlingenboek. Dat heeft een aantal belangrijke voordelen. Het allerbelangrijkste is dat je gedwongen bent om te werken met taal die bedoeld is als taal, als communicatiemedium. Ik ben er ook heel trots op dat jongerenkrant KIDSWEEK met mij in zee is gegaan. In klas 1 is dat de belangrijkste leverancier van het tekstmateriaal: Niet een projectje De Krant, maar het een gewone zaak maken dat kinderen wekelijks de krant lezen. In schoolboeken wordt taal vooral gebruikt als een onderwerp om te bestuderen. Vandaar ook dat je ziet dat leerlingen in proefwerken wel foutloos kunnen schrijven, maar ze vergeten dat te doen zo gauw ze het idee hebben dat het niet voor punt is.

En met bruutTAAL doen ze dat ineens wel, foutloos schrijven?

Dat is wel de bedoeling. BruutTAAL wil dat de hele school zich druk maakt om de taalvaardigheid van de leerlingen. Als jij het belangrijk vindt dat leerlingen hun taal verzorgen dan moet je dat ook belangrijk maken. Nou snap ik dat taalbeheersing meer is dan spelling en zinsbouw, maar eigenlijk is fatsoenlijk spellen zo eenvoudig. Zeker met de spellingcontrole van tegenwoordig. Wat heel jammer is, is dat de didactiek voor het spellen nog dezelfde is als die van voor de computer. Terwijl de computer toch echt het schrijven grondig heeft veranderd. Wat punten en scores betreft wil bruutTAAL aan het einde van de onderbouw leerlingen afleveren die foutloos spellen. Dat bereik je door leerlingen zelf verantwoordelijk te maken voor het zo snel mogelijk doorlopen van de volgende niveaus. Niveau 1: leerlingen maken geen fouten in spel oefeningen. Niveau 2: ze maken geen spelfouten bij Nederlands. Niveau 3: leerlingen maken op school geen spelfouten meer. Voor dat laatste niveau schrijven ze op elk werk dat ze voor niveau 3 willen gaan. Elke leraar kijkt dan óók naar de spelling. En weet die het ook niet meer precies, dan zet hij maar een vraagteken. Of hij volgt een lerarencursusje. Elke hbo'er kan in één middag foutloos leren spellen, als hij wil.

Hoe zijn de reacties tot nu toe?

Levende Talen Magazine heeft de methode heel positief besproken en ik krijg veel enthousiaste mail van leraren die materiaal hebben uitgeprobeerd. En net deze week ben ik benaderd door Educatieve Uitgeverij Visiria. Die gaat bruutTAAL opnemen in zijn fonds en de software professionaliseren. Het meeste gaat straks beschikbaar komen via internet, zodat school zelf niks hoeft te installeren.

